

Το βιβλίο της Μαριάντζελας Χατζησταματίου «Τα τραγούδια του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων», παρουσιάστηκε σε εκδήλωση που συνδιοργάνωσαν στις 29.5.2024, στην Αθήνα, ο εκδοτικός οίκος Αλεξάνδρεια, το ΚΙΣΕ και το Public, στον χώρο εκδηλώσεων του Public.

Το βιβλίο αποτελεί το δεύτερο στάδιο της διδακτορικής εργασίας της σοπράνο και έρχεται να συμπληρώσει το CD «Άγνωστοι μουσικοί θησαυροί των Ελλήνων Εβραίων» (που κυκλοφόρησε από το Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης και την ΙΚΘ). Και ενώ το CD προσέφερε μια σφαιρική εικόνα των ελληνοεβραϊκών ακουσμάτων, το βιβλίο, εστιασμένο στα τραγούδια του Ολοκαυτώματος, δίνει μια νέα διάσταση στο θέμα των σπουδών γύρω από το Ολοκαύτωμα και μας αποκαλύπτει πολύτιμα στοιχεία για τους Ελληνοεβραίους κρατούμενους στα ναζιστικά στρατόπεδα.

Στο προλογικό της σημείωμα στο βιβλίο η Μαρία Φαραντούρη γράφει: «Τα ματωμένα τραγούδια του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων, που με την έκδοσή τους σήμερα γίνονται γνωστά και στις νεώτερες γενιές, αποτελούν ακόμα μια ψηφίδα μνήμης μιας βάρβαρης περιόδου που οφείλουμε να μην ξεχάσουμε ποτέ - αντίθετα θα πρέπει να εμπνέει πάντα τη συνεχή αντίστασή μας απέναντι σε εκείνους που, βασιζόμενοι στη λήθη, επιδιώκουν ακόμη και σήμερα να τυλίξουν το κόσμο με το μαύρο πέπλο του ναζισμού - φασισμού, που 80 χρόνια πριν κατακρεούργησε την Ευρώπη κι αμαύρωσε το όνομα του ανθρώπου».

Την εκδήλωση της βιβλιοπαρουσίασης προλόγισε ο Πρόεδρος του ΚΙΣΕ **Αυαίδ Σαλιέλ**, ο οποίος τόνισε τη σημασία του έργου της καλλιτέχνης - ερευνήτριας λέγοντας ότι «μέσα από τα τραγούδια που συγκέντρωσε και ηχογράφησε ανακαλύπτουμε λιγότερο αναγνωρισμένες πτυχές της περιόδου του Ολοκαυτώματος, καθώς τα κείμενα των τραγουδιών λειτουργούν ως μαρτυρίες τόσο των επιζώντων όσο και των θυμάτων». Ο κ. Σαλιέλ ολοκλήρωσε την ομιλία του με τους χαρακτηριστικούς στίχους του Ιακώβ Λεβή, που περικλείουν πολλά νοήματα και μηνύματα για την ελληνοεβραϊκή ταυτότητα: «Είμαι απ' το Ρεζύ Βαρδάρη, τον παλιό συνοικισμό, Εβραίοπουλα λεβέντες είδανε εκεί το φως. Το φωνάζω και καυχίμαι είμαι Θεσσαλονικιός και θα είμαι μέχρι τέλους γνήσιος και πιστός Ρωμιός».

Ακολούθησε η ομιλία της **Μαριάντζελας Χατζησταματίου**, η οποία μίλησε για την έρευνά της, την αναζήτηση των πληροφοριών για τις μελωδίες και τους στίχους των τραγουδιών, ενώ αναφέρθηκε στον πλούτο των μηνυμάτων που μεταδίδουν.

Ο Γ.Γ. του ΚΙΣΕ **Βίκτωρ Ελιέζερ** στην ομιλία του αναφέρθηκε αφ' ενός στην πληρότητα της μελέτης, αφ' ετέρου στη σχέση της γλώσσας με την εθνική ταυτότητα των εβραίων της Θεσσαλονίκης και στους δεσμούς με την πατρίδα. «Η Μ. Χατζησταματίου είναι αξιέπαινη διότι όχι μόνο καταγράφει τα τραγούδια της εβραϊκής παράδοσης στην Ελλάδα, αλλά τα ερμηνεύει με τρόπο που φέρνει κοντά μας τους συντελεστές των τραγουδιών αυτών», είπε χαρακτηριστικά ο Γ.Γ. του ΚΙΣΕ.

Ο δικηγόρος και μουσικός **Γιώργος Κωνσταντινίδης**, Πρόεδρος της «Φιλοπτώχου Αδελφότητα Ανδρών Θεσσαλονίκης», επαίνεσε την μεθοδολογία της έμπειρης μουσικού, τονίζοντας ιδιαίτερα και την βιωματική εμπειρία της επίσκεψής της στα στρατόπεδα του θανάτου, μέσα από την οποία ολοκλήρωσε την προσέγγισή της στα τραγούδια. Ο κ. Κωνσταντινίδης παρουσίασε τα περιεχόμενα του βιβλίου και κατέγραψε τις πληροφορίες που τα τραγούδια δίνουν στον αναγνώστη. Όπως είπε, «τα τραγούδια αυτά, μεταξύ άλλων, εκφράζουν τον πόνο, τον θρήνο, και τον τρόμο στο αντίκρισμα της καμινάδας των κρεματοριών, την αγωνία για την τύχη των οικογενειών τους, αλλά και τη νοσταλγία και την αγάπη για την πατρίδα τους».

Ο Γ.Γ. Θρησκευμάτων **Γιώργος Καλαντζής** υπογράμμισε την ξεχωριστή σχέση της συγγραφέως με τα τραγούδια του Ολοκαυτώματος και το έργο της, που αποτυπώνεται στον τρόπο ερμηνείας της, καταδεικνύοντας έναν βαθύ δεσμό. Ο κ. Καλαντζής επεσήμανε ότι η ουσιαστική συνεισφορά του βιβλίου έγκειται στο ότι για πρώτη φορά αυτό το υλικό αυτό συγκεντρώνεται σε ένα έργο με τρόπο που το καθιστά προσβάσιμο και κατανοητό. Παράλληλα, ο ΓΓ Θρησκευμάτων ανέφερε ότι μελετάται η αξιοποίηση του βιβλίου στα μουσικά σχολεία της χώρας ώστε να αποτελέσει εκπαιδευτικό εργαλείο.

Ο συγγραφέας **Ευάγγελος Χεκίμογλου**, ο οποίος ως Έφορος του Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης συνέβαλε στην έρευνα της Μ. Χατζησταματίου, εξέτασε το έργο μουσειολογικά, αναφέροντας ότι τα τραγούδια του Ολοκαυτώματος, όντας εντελώς διαφορετικά από την μουσική που έπαιζαν οι ορχήστρες των στρατοπέδων του θανάτου, συνιστούν ένα νέο ερευνητικό πεδίο. Ο Ευ. Χεκίμογλου επεσήμανε ότι καταληκτικά ένα μουσείο οφείλει να παρουσιάζει την έρευνα για τη μουσική.

Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με την σοπράνο Μ. Χατζησταματίου, η οποία αφού ευχαρίστησε τους ομιλητές και όσους την

συνέδραμαν στην εργασία της, τραγούδησε δύο χαρακτηριστικά τραγούδια. Ένα που γράφτηκε στο Άουσβιτς και τραγουδούσαν οι Ελληνίδες Εβραίες κρατούμενες και το εμβληματικό «Αντίο κερίδα».